

Е-ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ: МЕХАНІЗМ ДІАЛОГУ ЧИ МАНІПУЛЮВАННЯ?

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Аналізується електронна демократія, її сутність і переваги для побудови політичного діалогу. У статті розглядаються проблеми взаємодії влади і громадян.

Ключові слова: політичний діалог, комунікація, ефективність комунікації, електронна демократія.

Abstract

Electronic democracy, its essence and advantages for building political dialogue are analyzed. The article considers the problems of interaction between government and citizens.

Keywords: political dialogue, communication, communication effectiveness, e-democracy.

Сьогодні інструменти е-демократії стали досить відомими і звичними у використанні громадянами. Проте залишається низка питань, пов'язаних із цифровою рівністю, обізнаністю громадян із можливостями е-демократії, е-урядування, а також з приводу певних ризиків. Адже е-демократія є механізмом контролю над діями влади, створює умови для її прозорості діяльності, але й може бути використана для одностороннього впливу, формування громадської думки щодо прийняття «потрібного» рішення. Крім того, дедалі більшої актуальності набувають проблеми кібербезпеки, захисту інформації тощо.

Відомо, що термін «електронна демократія» в Україні вперше на законодавчому рівні з'явився у Розпорядженні Кабінету Міністрів України № 386 від 15 травня 2013 р. «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства», де е-демократія визначається як «форма суспільних відносин, за якої громадяни... залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоуправління шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій» [1].

Основна складова е-демократії – е-участь – переважно розглядається як залучення громадян до процесу прийняття рішень та розробки політики на різних рівнях. Йдеться про побудову діалогу між громадянами та владою. Виміряти міру розвитку такого діалогу досить складно, адже тут переважатимуть якісні показники, а не кількісні. Тут важливими є надання аргументів учасниками політичного діалогу, доступність аргументів влади для всіх громадян, зацікавлених у діалозі, обов'язковість рішень, вироблених в процесі діалогу між владою і громадянами [2].

Взагалі під політичним діалогом розуміється процес обміну думками, судженнями, пропозиціями між усіма зацікавленими суб'єктами політичного процесу для аргументованого переконування у правильності вироблених політичних рішень, або зміни переконань шляхом сприйняття аргументів іншої сторони діалогу [3].

Але звернемось до практики. Чи відбувається реальний обмін думками між сторонами політичного діалогу? Чи може кожна сторона аргументувати свою позицію?

Для демократизації відносин у суспільстві важливим є реальний діалог, принципом якого є відкрита комунікація влади і громадян, коли вони є рівними суб'єктами відносин, які володіють певними ресурсами. Тут важливими моментами є зацікавленість громадян у такому діалозі, їх готовність до взаємодії та колегіального прийняття рішень.

Проте можливою є побудова й «фальшивого діалогу», коли створюються інструменти е-демократії, а цільовій групі про них не відомо, чи громадяни не мають достатнього рівня компетенції для побудови діалогу з владою, коли використання ресурсів е-демократії для них недоступні тощо.

Відсутність результативних практик у сфері е-демократії, недовіра до органів влади чи необізнаність громадян у сучасних механізмах побудови діалогу, сприяють підвищенню недовіри до існуючих чи потенційних сервісів е-демократії. Оскільки, на нині у пересічних громадян немає довіри до того, що механізми працюють, це, відповідно, не стимулює до залучення нових представників

цільової аудиторії до діалогічної комунікації.

Отже, на даний момент часу залишається невисоким рівень компетентності громадян стосовно е-урядування загалом, та використання інструментів зокрема. Також, варто зазначити існування недовіри громадян до результативності взаємодії з владою. Це все призводить до того, що процеси електронної демократії сповільнюються, а кінцевий споживач (громадянин) не залучається до реального діалогу і процесу прийняття важливих рішень [4].

Таким чином, без активного впровадження громадянської освіти будь-які зусилля з боку органів влади чи інститутів громадянського суспільства щодо розбудови е-демократії, як механізму діалогічної комунікації, виявляться неефективними, а громадськість не знатиме, як ефективно скористатись запропонованими можливостями. Успіх використання діалогу полягає не тільки у можливостях його використання, що надаються владою, чи у високому рівні політичної компетентності, а багато в чому визначається регулярністю взаємодії та рівнем політичної активності громадянин. Можна стверджувати, що головними суб'єктами, здатними генералізувати діалог між владою і громадянами, є політична та інтелектуальна (зосереджена в громадських організаціях) еліти.

Е-демократія нині є механізмом реалізації політичного діалогу, але містить певні проблеми і протиріччя. Розвиток електронної демократії залежить від рівня культури і свідомості громадян, від прагнення учасників діалогу його побудувати і підтримувати через застосування сучасних технологій. Електронна демократія може бути використана як механізм для застосування маніпулятивних комунікативних технологій для популяризації певних політичних сил.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України №386 від 15 травня 2013 р. «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства». *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>

2. Корнієнко В.О., Денисюк А. В. Особливості, значення та умови реалізації діалогу в просторі політичних відносин. *Гілея: науковий вісник*. Київ : Видавництво «Гілея», 2015. Вип. 100. С. 241-244.

3. Денисюк С. Г. Математичне моделювання як метод дослідження політичних процесів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 2. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. Вип. 1. С. 32-43.

4. Денисюк А. В. Особливості владно-громадського діалогу в українському суспільстві. *Science, society, education: topical issues and development prospects*. Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference. SPC «Sci-conf.com.ua». Kharkiv, Ukraine. 2020. Pp. 547-550.

5. Денисюк А. В., Корнієнко, В. О. Діалогічність як принцип формування культури політичного консенсусу *Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2021)*: Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція студентів, аспірантів та молодих науковців. Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2021/paper/viewFile/11320/9429>

Денисюк Анастасія Валентинівна – аспірантка кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: anastasiadiadema@gmail.com

Науковий керівник: *Корнієнко Валерій Олександрович* – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри соціально-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com

Denysiuk Anastasiia – graduate student of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: anastasiadiadema@gmail.com

Supervisor: *Kornienko Valerii* – Dr. of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: valkorney1958@gmail.com